

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
 binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
 voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
 Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . . f 0.10
 Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
 » » » 1000 » . - 0.08
 » » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wvd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat, voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:
 Het verspreiden van populair kennis
 omtrent onze Indië onder gansch het volk
 en het bevorderen der welvaart in die gewes-
 en, om zoodoende en ook door het verleen-
 van van onderlinge hulp, ware belangstelling
 en liefde te kweeken tusschen Nederland hier
 en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.—
 jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50)
 Zij die f 5 of meer contribueeren of een
 gift in één's schenken van f 100, zijn donat-
 eurs (trice).

Aan alle donateurs en leden wordt koste-
 loos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
 wenscht
 te worden der Vereeniging „Oost
 en West” tegen een jaarlijksche contributie van

den 190

Handteekening:
 Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.
 Nieuwe zoutdebitering in Indië. — Weekoverzicht. —
 West-Indische Berichten. — West-Indische Berichten. —
 Oost-Indische Bladen. — Van Vreemde Koloniën. —
 Vreemde Koloniën. — Voornaamste inhoud van Nederlandsch-
 Indische Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. —
 Mailton.

Nieuwe zoutdebitering in Indië.

Beloofte maakt schuld. 't Is altijd aangenaam
 een schuld te vereffenen, 't geeft je «so etwas
 nobelens», in figuurlijken zoowel als in letter-
 lijken zin. Dat laatste moge den hou-wat-je-hebt-
 mensch weemoedig stemmen, voor mededeelzamen
 wij, bestaat die weemoedsfactor niet en zulks
 meer niet, waar het hier een bespreking be-
 treft van een hoogst interessante lezing, die wel
 waar reeds twee maanden geleden in het In-
 disch Genootschap alhier werd gehouden, doch
 daarvan het uitvoerig verslag ons eerst onlangs
 bereikte, terwijl het onderwerp in die korte spanne
 van niets van zijne actualiteit heeft verloren.
 Dr. Th. van Buuren had 't dan den 29n Maart
 in een vergadering van het Indisch Genoot-
 schap over het in hoofde dezes genoemde onder-
 werp, waarbij hij o. a. het volgende mededeelde:
 De oorsprong van het zoutmonopolie in Indië
 te vinden in een octrooi, door den gouverneur-
 generaal van der Lijn, in het jaar van den vrede
 van Munster aan den Chinees Conjonck verleend,
 waarbij dezen het uitsluitend recht van aanmaak
 van zout in de nabijheid van Batavia werd toe-
 kend. Daarmee was de grondslag gelegd voor

het zoutmonopolie, doch tevens voor een scha-
 delijken uitwas, de zoutpacht, waaraan Raffles
 wel tijdens het engelsch tusschenbestuur tijdelijk
 een einde maakte, maar die na de restauratie
 van het nederlandsch gezag weder in eere werd
 hersteld, totdat na 1847 de zoutaanmaak en ook
 de debiteering door het bestuur in eigen beheer
 werd genomen. In 1859 werd het bestaan van
 het monopolie bedreigd, doordien zich bij de be-
 handeling van de indische tariefwet in de Tweede
 Kamer stemmen verhieven voor afschaffing van
 het monopolie en zijne vervanging door invoer-
 rechten en accijnzen. Twintig jaren lang hield
 deze bedreiging aan, totdat gouverneur-generaal
 van Lansberge in 1879 ronduit verklaarde, dat
 hij in bedoelde opheffing en vervanging een ramp
 voor de bevolking zag. Dit protest viel in
 goede aarde bij minister van Goltstein, die zich
 overtuigd verklaarde en van verdere behandeling
 dezer quaestie afzag. Toen dus nu het voortbe-
 staan van het monopolie verzekerd was, kon de
 hand geslagen worden aan de codificatie van alle
 besluiten, ordonnantiën en reglementen, die op
 aanmaak, debiet en uitvoer, enzovoort van het
 zout betrekking hadden. Het resultaat was de
 zoutordonnantie van 1882, inhoudende de «Bepal-
 ingen tot het verzekeren van het zoutmonopolie»,
 welke de grondslag van het monopolie in
 Indië vormt.

Wat de resultaten van het monopolie betreft,
 nu bovengenoemde ordonnantie ongeveer een
 kwart eeuw in werking is, valt te constateeren,
 dat het officieel zoutdebiet, hetwelk beneden het
 werkelijk verbruik blijft, sedert 1882 steeds toe-
 nam en wel in 20 jaar tijds van 29,776 tot 39,595
 kojangs op Java (behalve de Vorstenlanden, waar
 echter eerlang ook het monopolie zal kunnen
 worden ingevoerd door verkregen overeenstem-
 ming met beide Vorstenbesturen) en van 6483
 tot 7355 kojangs in de buitenbezittingen.

Tegenover de, uit het vermeerderd debiet
 voortvloeiende financieele voordeelen staan nu de
 verplichtingen, welke het bezit van het monopolie
 tegenover de bevolking medebrengt. Die ver-
 plichtingen zijn: overheidszorg, dat er steeds
 voldoende voorraad aanwezig zij; zorg voor vol-
 doende gelegenheid voor den inlander om zich
 het benodigde zout te kunnen aanschaffen en
 ten laatste zorg om den inlander ook aan goed-
 koop zout te helpen. Aan deze laatste zorg werd,
 naar het den heer v. B. voorkwam, nooit met
 ernst gedacht.

Wat de zorg voor voldoende voorraad aan-
 gaat, is het maar de quaestie om aan voldoende
 aanmaak de hand te houden. In verband hier-
 mede wijst de heer v. B. op misstanden in de
 zoutlanden Soemenep, Boender en Sampang, waar
 de algemeene zoutaanmaak is gecentraliseerd.
 Daar, en vooral in Soemenep, zouden geheel
 andere menschen met de profijten der zoutwin-
 ning strijken dan de officieel, als zoodanig inge-
 schreven inlandsche pan-eigenaars.

Op de zorg voor voldoende gelegenheid om het
 zout aan den man te brengen, valt nog wat af
 te dingen, zoodat er te veel tusschenpersonen
 noodig zijn, voordat de inlander in de desa zich
 van zout kan voorzien. En op dien langen weg
 bleef onder het oude debietstelsel met de zout-

verkoopkhuizen heel wat hangen. 't Begon al
 met de 4 pct. spillage.

Het was het streven naar middelen tot beper-
 king der toegestane spillages, hetwelk tot de
 nieuwe debiteering leidde. Nadat door den inspec-
 teur van het ijkwezen, wijlen den heer Venema,
 het middel der weging in stede van meting bij
 het zoutbeheer was aan de hand gedaan, waar-
 door slechts 1/2 in stede van 4 procent zou moeten
 worden toegestaan, werd door den heer Schmal-
 hausen in 1887 het denkbeeld aan de hand ge-
 daan om het zout in afgepaste hoeveelheid te
 verpakken in houten of blikken busjes. Dit denk-
 beeld, verder uitgewerkt, leidde tot invoering van
 het brikketstelsel, waarvoor minister Bergsma in
 1896 bij de behandeling der indische begrooing
 niet te vergeefs bij de Staten-Generaal aanklopte,
 om hunne instemming te verkrijgen voor een
 op groote schaal te nemen proef.

In het eind van 1897 konden de eerste maat-
 regelen in Indië worden genomen om te Kali-
 Anget, het oostelijk eindpunt van Madoera, een
 proefabriek te bouwen, waarin de plannen der
 verpakking ten uitvoer zouden worden gsbbracht.

Deze fabriek, de eerste zoutbriketteeringfabriek
 van dergelijken omvang, in 1898 gebouwd, trad
 in de eerste dagen van '99 in werking en in
 Mei van dat jaar kan met de debiteering van
 verpakt zout in de afdeling Soemenep en daarbij
 behorende eilanden, als eerste proefgebied aan-
 gewezen, een aanvang gemaakt.

Terwijl bij het debiet, in de zoutverkoopk-
 huizen de minimum hoeveelheid, welke de in-
 lander kon kopen, 1/2 pikol, ter waarde van 21
 centen bedroeg, is bij de nieuwe verkoopwijze
 die hoeveelheid op 1 katti, ter waarde van 2 centen
 gesteld. De katti-briketten zijn daartoe van onderen
 en van boven van kruisgleuven voorzien, waar-
 door ze gemakkelijk met behulp van een zakmes
 kunnen worden verdeeld.

Na de afdeling Soemenep, kwamen de resi-
 dentiën Pasoeroean en Besoeki en de overige af-
 deelingen van Madoera voor de invoering van
 briketzout aan de beurt.

De invoering in die residenties geschiedde eerst
 in Januari 1901. Dit uitstel had zijn grond in
 twijfel, of de verpakking wel aan de eischen voor
 opbewaring en transport voldeed. Er moesten
 proeven genomen worden, welke evenwel zóó
 bevredigende uitkomsten opleverden, dat de in-
 dische regeering geen bezwaar zag om bij besluit
 van den 19den October 1900 het proefgebied uit
 te breiden over de vorengenoemde residentien en
 afdelingen.

Hier zijn naast de bestaande zoutverkoopk-
 huizen op alle hoofdplaatsen van districten en
 onderdistricten, waar geen zoutpakhuus was, zoo
 mogelijk in of anders nabij de woning van het
 districts- of onderdistrictshoofd, afsluitbare berg-
 plaatsen voor de zoutpakketten, 20 briketten per
 pakiet opgericht. Het beheer en de verkoop van
 het zout werd, onder toezicht der hoofden op-
 gedragen aan den districts- of onderdistricts-
 schrijver, die daarvoor 20 cents per verkochte
 pikol behoudens eene verzekerde minimum-
 belooning van f 15 's maands zou ontvangen,
 van welke vorstelijke remuneratie op eigen kosten
 in zoo noodige hulp bij den verkoop moet worden

voorzien. In elk geval heeft men aldus voorkomen
 het scheppen van een korps inlandsche ambte-
 naren, waaraan toch geen behoorlijke toekomst
 was te verzekeren. De schrijvers nemen nu het
 zoutdebiet bij hun eigenlijk baantje waar.

De aanvankelijk gunstige resultaten, die echter
 niet bestendig bleven, waarover hieronder meer,
 leidden op het eind van 1901 de indische re-
 geering er toe den minister van koloniën het
 voorstel te doen, om bij de begrooing van 1902
 rekening te willen houden met invoering van
 het brikettenstelsel in het geheele monopoliege-
 bied. Aan dit voorstel werd gevolg gegeven en
 de beide Kamers sanctioneerden de algemeene
 invoering en stonden de aangevraagde fondsen
 toe voor de uitbreiding van de proefabriek te
 Kali-anget en voor den bouw van nog twee
 fabrieken, respectievelijk voor de zoutlanden Boen-
 der en Sampang. De capaciteit van eerstge-
 noemde fabriek moet worden opgevoerd tot
 22,000 kojangs per jaar, terwijl die van de
 fabrieken te Boender en Sampang resp. 12000
 en 16000 kojangs zal bedragen. Het tijdstip,
 waarop deze inrichtingen in volle werking zullen
 wezen, moet voor die te Kali-Anget in het begin
 van 1905, voor die te Boender op het eind van
 dat jaar, en voor die te Sampang in 1906 worden
 gesteld, waardoor ten slotte een geleidelijke uit-
 breiding van het brikettenstelsel in de overige resi-
 dentiën van Java (Madoera, Kediri en Soerabaja
 zijn ook reeds van briketzout voorzien en in 2
 diër residentien is op dit oogenblik de nieuwe
 debiteering ingevoerd of staat zij op het punt in
 werking te treden) en in de buitenbezittingen,
 voor zover het monopolie daar van toepassing is.

Wat de resultaten van de nieuwe debiteering
 betreft, gaven de verbruikcijfers van de laatste
 twee jaren voor de residentie Madoera geen reden
 tot tevredenheid, waartegenover echter staat dat
 die voor Pasoeroean en voornamelijk die van
 Besoeki spreken van meer vertrouwen in den
 goeden gang. De sterke daling van het debiet in
 de residentie Madoera over de jaren 1901 en
 1902 maar vooral in laatstgenoemd jaar, volgens
 de Koloniale Verslagen over die jaren toe te
 schrijven aan invoer van los zout uit Soerabaja,
 resp. aan invoer van los zout uit naburige ge-
 westen en vermoedelijk ook aan clandestien
 aanmaak van zout, moet wat 1902 aangaat naar
 de meening van den heer v. B. worden geweten
 aan de minder gunstige economische toestanden
 in dat jaar.

En wat de eindresultaten betreft komt de heer
 v. B. tot de conclusie:
 «dat alle redenen bestaan om het voorgespie-
 geld te behalen saldo ten bedrage van ruim 3 1/2
 ton te mogen verwachten zoodra in alle resi-
 dentiën van Java de nieuwe debiteering zal zijn
 ingevoerd».

Naar zijne overtuiging zal die vermeerdering
 van opbrengst van het zoutmonopolie zeker te
 verkrijgen zijn bij uitbreiding van het debiet
 door invoering van het verpakt stelsel in de
 Buitenbezittingen. Mocht de Indische Regeering
 er toe overgaan om bij die invoering dezelfde
 beginselen, die bij de invoering op Java voor-
 zaten, toe te passen, nl. het zout zoo dicht
 mogelijk bij den kleinen man te brengen tegen

FEUILLETON.

Japansche humor.

(In graphische voorstellingen.)

Men zal van dien humor hooren, misschien alreeds
 den oorlog, maar zeker daarna, hoe de strijd tegen
 de ransischen kolos ook moge afloopen. Want de zeer
 aardige japansche humor verloochent zich nooit. Eigen-
 gelijkelijk is de vroolijke spotternij van den Japanner, omdat
 hij kan uitmaken of er in de eene of andere voorstelling
 den Japanner opzettelijke humor schuilt of dat wij maar
 wettig vinden, wat hij heel ernstiglijk geeft als zijn
 Kenschetsend in deze zijn de graphische voorstellingen
 van Japanners van hun geluksgoden, die wij in hoofdzaak
 genotsgoden mogen beschouwen. Zeer familiaar en nogal
 vroolijk wordt daarmee gesold, naar wij zullen zien,
 reeds in de afbeelding der goden is wat lachwekkends.
 Zevenal goden, van wie geluk en genot wordt afge-
 maakt, heet Shitsji-Fukujen. De stoute teekenaar Kiosai
 (1881) laat hen in een omnibus plaats nemen!
 Het wordt de slanke godin Daj-Ben-tzal-ten er in
 planee Venus, godin van 't nadenken, heerscheres over
 de erotische goden, en geeft zij macht, lang leven, roem en
 rijkdom. Zij moet ook zeer muzikaal zijn, want godin Ben-
 ten wordt met een luit afgebeeld en in rijke kleedij, zij

is heel gracieus.

Gemoedelijk gaan die geluksgoden met elkander om. Tos-
 juwa laat hen samen een zeiltochtje ondernemen; Sadahide
 brengt hen samen in een theater, waar zij lustig een kop
 sake (brandewijn) drinken, de edele Benten niet uitgezonderd.
 Zij maakt muziek voor de heeren. Op een andere prent
 zien wij haar Jurojin door luitspel zóó in vervoering brengen,
 dat de gebilde geluksgod er een lied bij gaat zingen, 't welk
 hij van een handschrift afleest. En de kenners van japansche
 prentkunst zullen deze voorbeelden door vele andere
 staaltjes kunnen aanvullen.

Een tweede geluksgod is Bisja-montin, afgebeeld in volle
 wapenrusting. Hij is de hemelkoning van het noorden (elke
 windstreek heeft er één) en geeft rijkdom en bescherming
 tegen dieven. Matig schijnt hij niet te wezen, want men ziet
 hem nogal eens afgebeeld als drinkebroer.

Vaker voorgesteld wordt Dajkoko, vorst van 't plantenrijk,
 beschermheer der vegetariërs, ook door krijgers geëerd en
 heerscher over 84000 engelen. Hij heeft dikwijls een ram-
 melaar in de hand. Als hij daarmeë rammelet, vliegen de
 schatten in 't rond. Hij is inderdaad een der meest geliefde
 huisgoden, die altijd een plaatsje op 't miniatuur huissaltaar
 vindt. Een paar zakken rijst dienen hem tot zitplaats. Overmat-
 tige welgedaan ziet hij er uit. Maar soms moet hij onhan-
 delbaar wezen. Een modern teekenaar beeldt hem af, terwijl
 hij op de minst voegzame manier te kennen geeft niets te
 willen doen voor een armen smeekeling, wiens laatste kleed-
 dingstuk door een schuldeischer van 't lichaam wordt gerukt.

Jorojin geeft een lang leven; desgelijks de groothoofdige
 Fukurokuju, de god, dien men wel 't allermeest op prenten
 en porselein vindt afgebeeld; want hij is uiterst populair

en laat al een eeuw of wat ongestraft met zich sullen. Ge-
 herkent hem dadelijk, want zijn hoofd is de helft van zijn
 romp en hij wordt altijd afgebeeld met een der dieren,
 welke volgens de overlevering in Japan een fabelachtige
 reeks van jaren kunnen tellen, hert, kraanvogel of ooievaar
 en schilpad. Jurojin heeft doorgaans een schilpad, Fukurokuju
 is voorts kenbaar aan zijn geweldige ooren, teeken van
 wijsheid en goddelijkheid. Hij is den kindervriend bij uit-
 nemendheid en ge ziet hem uitgelaten vroolijk met kleine
 Japannertjes dertelen of een gezelschapspil met hen doen.
 In de mooie collectie der firma Kleitkamp, in 't haarlemsch
 kunstnijverheids-museum kunt ge hem zien met een touw
 om zijn schedel. Aan het koord trekken lustig eenige
 kinderen. Dat is een variatie op hun Kubigurispel, waarbij
 gewoonlijk twee kinderen of menschen om 't hardst aan
 een lusvormig koord trekken.

Hij houdt dol van een grapje en vindt het niet beneden
 zijn waardigheid zijn groot hoofd te gebruiken om er een
 uit te halen, b. v. het door de ramen te steken — ge
 weet, dat de vensters van japansche woningen papieren
 ruitjes hebben! — van iemand, die juist bezig is Zaterdag-
 avond te houden. Men ziet hem, allermaalst toegetakeld
 met zijn collega Jurojin een grotesken dans uitvoeren en
 . . . . . wat minder te pas komt, ten prooi aan wat hij
 haarpijn zou noemen, als hij maar een begrooiden schedel
 had! Dat hij vaak zijn hoofd stoot en ongelukken aanricht
 op het huissaltaar, dat steeds een mooie plaats voor hem
 heeft, kan men denken; maar hij stelt dat reusachtige
 hoofd ook goedig ter beschikking van een der andere
 goden, wanneer ze eens samen op reis zijn. Zijn vriend
 Daikoku mag er dan op gaan zitten en heeft van al dien

schedelberg een mooi gezicht op het landschap.

Hotei is de god der tevredenheid, van de goede luim en
 de menschenkennis, die hij door veel rondzwerfen heeft
 opgedaan. Ook is hij een groot vriend van kinderen en ook
 de god der vriendelijke mededeelzaamheid. Hotei heeft zóó'n
 vriendelijk gezicht, dat men hem een cereplaats geeft vóór-
 aan op 't huis-altaar om den gasten te laten zien hoe
 vriendelijk een ieder in de woning wordt ontvangen.

Maar Hotei heeft zijn gebreken als de anderen. Hij is
 al te weinig bezorgd voor zijn uiterlijk. Zooda Diogenes in
 een ton huide, leeft Hotei vaak in een zak en zóó'n zak
 is dan alles wat hij aan heeft. Hij is ongewassen, onge-
 schoren en zijn baard is erg leelijk geplant, zoo bij groe-
 zelige boschjes! Een geliefkoosde aardigheid van Hotei is
 zich in zijn zak te laten voorttrekken door de lieve jeugd,
 die voor plassen en modderpoelen niet immer uit den weg
 gaat met het geweldige vrachte. Hotei komt dan met zijn
 vreeselijk dik bovenlijf uit den zak en kijkt met welgaval-
 len naar z'n naakt, vet lichaam. Een walgelijke vertooning! *)
 Ge kent wel die potten van japansche aardewerk of porse-
 lein, waarvan het deksel bestaat uit het dikke bovenlijf van
 een grijzenden leelijk met een stoppelbaard om de bolle
 wangen, een platten neus en een mond als de sleuf van
 een brievenbus, terwijl 't ondergedeelte uit een halfronde
 vaas bestaat? Die dingen worden in 't grof druk nagemaakt.
 In de meeste gevallen ziet men daarop den geluksgod
 Hotei. Met geen der anderen wordt zóó erg gesold.

*) De beroemde Hokusai (1760—1849) heeft Hotei afgebeeld,
 de jeugd vermakend door zijn vet bovenlichaam te laten zien,
 waarop hij een masker heeft geschilderd!

den uniformen prijs van f 8 per pikol, dan zal het zeer raadzaam zijn bij de keuze der debiet-plaatsen goed rekening te houden met de transportkosten van het verpakt zout daarheen. Die transportkosten vermeerderd met de beheerskosten zullen een zeker limiet niet mogen overschrijden — een limiet, aangegeven door het verschil tusschen de werkelijke prijsverhoging van het zout en de zelfkosten der verpakking — tenzij de Regeering aanleiding heeft om zich in de Buitenbezittingen hier en daar tevreden te stellen met een minder revenu van haar monopolie.

Het is voorts nog zijne overtuiging dat indien de nieuwe zoutdebitteering in onze Oost-Indische koloniën geheel zal zijn ingevoerd:

primo, een eind gemaakt zal zijn aan alle malversaties die onder het oude régime in het geheele monopoliegebied ongestraft konden plaats hebben;

secundo, dat met dat stelsel pas aan de bevolking een voldoende gelegenheid is gegeven om zich van het benodigde zout te voorzien met den Gouvernementswaarborg dat zij thans «waar» naar «geld» ontvangt;

tertio, dat wat de inkomsten van het monopolie betreft de zekerheid bestaat dat deze niet minder behoeven te zijn dan die welke bij het oude stelsel werden verkregen, daarbij de waarschijnlijkheid zeer groot is dat die inkomsten zullen vermeerderen.

Met de, ook door den heer v. B. uitgesproken hoop, dat die vermeerdering — in verband met, als wij de zaken ginds beter aanpakken dan tot nu toe het geval is, te verwachten gunstige economische toestanden in onze koloniën — eenmaal nog zal kunnen leiden tot vermindering van den zoutprijs, besluiten wij dit overzicht, onder aanhaling van nog één sprekend-citaat:

Het officieel zoutverbruik per hoofd geeft een minimaal-cijfer zoals nergens ter wereld gevonden wordt, terwijl de inlanders, zooals bekend is, toch verbazende liefhebbers van zout zijn.

Week-Overzicht.

Door de, te Amsterdam en Rotterdam gevestigde comités ter bestrijding eener verhoogde tabaksbelasting is een adres aan de Tweede Kamer gericht, waarin uiteengezet wordt dat de maatregel, die zulke hoogst nadeeligen gevolgen kan na zich slepen voor de nederlandse tabakmarkt, de stoomvaartmaatschappijen, die een geregelde vaart op Indië onderhouden, en de indische tabakcultuur in het geheel slechts een meerdere bate van 1½ tot 2 tonnen gouds aan de schatkist zou opleveren.

Het adres besluit aldus: «Met vertrouwen wachten wij dan ook uw antwoord af op de vraag: Zou het niet roekeloos zijn een bloeienden tak van handel van een der weinige stapelartikelen, waarop Nederland kan bogen, die met de daaraan verbonden nijverheid en scheepvaart aan duizenden gezinnen brood verschafft en welvaart in den lande op zoovele wijzen bevordert, voor het betrekkelijk kleine bedrag dat de schatkist er aanvankelijk rechtstreeks meer uit kan ontvangen, te belemmeren of ernstig te benadeelen?»

Heb je al gehoord van den hadji-opstand? Die vraag zal in den loop dezer week al wel ettelijke malen in de indische kolonie alhier zijn gesteld, naar aanleiding van het bericht in de bladen, straks bevestigd door het officieel communiqué van den 28en Mei II., dat ruim 100 fanatieken daags tevoren benoorden Sidoardjo oproer maakten, hetwelk door militairen gedempt werd, waarbij 72 oproerlingen gedood en 12 gearresteerd werden. In de kampongs in de buurt was het rustig.

Aan de *Nieuwe Courant* werd uit Batavia het volgende gezegd:

«Zestig opstandelingen te Sidoardjo hebben de patrouille van luitenant Holdt (Holle?) aangevallen. Alle zestig werden neergeschoten. Het huis van den hoofdaanlegger werd omsingeld en de hoofdaanlegger afgemaakt. Veertig der rebellen werden gevangengenomen.»

En nader het volgende: «De opstand is gedempt. De resident waagde een poging om de oproerlingen toe te spreken; hij werd aangegrepen en in het kanaal geworpen, waarbij hij een beenwonde bekam. De soldaten vuurden daarop, met het reeds gemelde gevolg. Overigens is de bevolking rustig en gaat alles zijn gewonen gang. Het opstootje is geheel plaatselijk.»

Men moge het uit philanthropisch oogpunt betreuren dat nu weer zooveel menschenlevens verloren gingen, en zich afvragen of het niet minder bloedig had kunnen toegaan; maar 't hier een element betref, dat als parasieten op de inlandische maatschappij terend, steeds een bron van gevaar oplevert voor 't behoud van orde en rust, meenen wij dat een gevoelige les niet schaden kan.

Zoolang de groote pers zich niet vollediger uit Indië laat inlichten en de regeering te dien opzichte weinig mededeelzaam is, doen wij o. i. het best de indische bladen af te wachten om de reden voor dit betreurenwaardig verschijnsel te vernemen. 't Blijft anders maar gissen en men komt dan soms tot zoo ver gezocht conclusies.

Ontevredenheid naar aanleiding van weinige behartiging der economische belangen van de bevolking is echter ten deze o. i. uitgesloten, wijl de streek, waarin het oproer uitbrak, het sidoardjose, tot de eerste behoerde, waar door den aanleg van de werken van Lengkong de bestuursbe-

Maar als hij voor ascet in den zak speelt, doet hij dat om zijn vijand te bespotten. Dat is Daruma, de artsompeeraar en scepticus met een nijdig gezicht. Hij heeft zich de oogleden afgesneden om niet in slaap te vallen bij het verrieten zijner godsdienstplichten. Men houdt niet van hem. Ebiisu Sama (de glimlachende) is een zeegod en wordt meestal met een visch afgebeeld. Men vindt hem op de huiskalenders in miniatuur, want hij is ook al de uitdeeler van rijkdommen. Hij en Daikoku (zie boven) zijn meestal samen te vinden. 't Zijn dan ook tweelinggoden, de een van het plantrijk, de ander van de zee en ieder hunner kan speciale gaven verspreiden, die of door den landbouw of door vischvangst en zeevaart worden verkregen.

In vereniging zijn de zeven geluksgoden zeker al vier eeuwen geleden afgebeeld (door een schilder uit de vermaarde Kano-school), waarschijnlijk echter al vroeger, te oordeelen naar den aard der voorstelling van deze godengroep, waarmede, naar wij zagen, een modern kunstenaar Kiosai zoo op zijn Offenbachs durft sollen.

Behalve deze voorstellingen van de geluksgoden, die men op allerlei teekeningen, prenten, aardewerk, porselein enz. uit Japan vindt, zijn zeer populair geworden de Otsuye, (prenten van den schilder Otsu) wiens typen men sedert de 17e eeuw veelvuldig ziet nagemaakt en die ieder Japanner wat goed bekend zijn. Van deze figuren ziet men het meest de gratievolle prinses Tujinohime met breedgeranden strooien hoed op en een glycine twijg in de hand of op den schouder, den reus Benkoï, den god Tukuroku, vazallen, valkeniers, een dondergod etc. Maar wij houden ons ditmaal slechts op in 't hooge godengedingschap. Daarom nemen wij nog notitie van een godin, die niet bij de ge-

moeienis in 't belang van den inlandischen landbouw zich krachtig uitsprak.

Een zonderling bericht bevat een correspondentie uit Ternate, waaraan de *Nieuwe Rott.* van den 27en Mei II. in de gelegenheid werd gesteld, het een en ander te ontleenen, waaruit niet meer of minder volgen zou, dan dat een aantal tidoreesche vrouwen en mannen, die blijkbaar wegens mishandeling uit den kraton van den sultan van Tidore waren weggevoerd en naar Ternate gevlochten, waar zij met vele anderen hunner landgenooten de bescherming van het bestuur inriepen, op last van dat bestuur met geweld door de politie zonden zijn opgepakt en onder geleide van den controleur naar Tidore teruggevoerd.

Voorts bevat die correspondentie het verhaal van een opstand in Tidore, door de kleine lijfwacht van den sultan in bloed gesmoord, en van een daarop van bestuurswege ingesteld onderzoek.

Waar we de meening zijn toegedaan, dat, inzonderheid wat de buitenbezittingen betreft, voor de ontwikkeling dier landen, medewerking van een krachtig inlandsch zelfbestuur een hoogst gewichtige factor zou blijken, wederinstelling zoo mogelijk, bij aanwezigheid van geschikte elementen, van diergelijke hulpkrachten zelfs behoort te worden nagestreefd in streken, waar maar al te spoedig zonder de consequentien te kunnen aanvaarden het inlandsch zelfbestuur voor ons rechtstreeks gezag moest wijken, is het tevens ons oordeel, dat onzerzijds met kracht tegen uitspattingen van het inlandsch zelfbestuur behoort te worden gewaakt.

De regeering, wie onlangs door den resident van Ternate werd voorgesteld om, na afkoop der mijnechten van den sultan van Tidore op een gedeelte van Nieuw-Guinea, dit gebied voor den mijnbouw open te stellen, zal o. i. goed doen een ernstig onderzoek te doen instellen naar de gemelde feiten, niet om wat rechten aan den tidoreeschen zelfbestuurder toekomt dezen te onthouden, maar om na te gaan of in zijne plaats niet een ander behoort te worden gesteld, aan wien het geld beter zou zijn besteed, in het belang van land en volk.

Maar eerst en vooral dient zekerheid te worden verkregen van de waarheid al of niet der door de *Nieuwe Rott.* aan het licht gebrachte feiten.

Jongstleden Maandag werd in het gebouw van het «Instituut voor taal-, land- en volkenkunde in Nederlandsch-Indië» alhier, door het «Indisch Genootschap» in zijn jaarvergadering het gouden jubileum van zijn bestaan herdacht.

In de, bij afwezigheid door ziekte van den voorzitter van het genootschap Mr. N. G. Pierson, door den heer Dr. E. B. Kielstra voorgezeten vergadering, viel dezen de aangenomen taak ten deel om, door den minister van koloniën daartoe gemachtigd en uitgenoodigd, den heer G. H. van Soest, den eenig overgeblevene van de 28 mannen, die in 1854 het genootschap oprichtten, de insigniën der Orde van Oranje-Nassau uit te reiken, zijnde de heer v. S. bij koninklijk besluit van den 26en Mei II. benoemd tot officier in genoemde Orde.

Eene andere benoeming in die Orde, die van den heer H. R. H. Chapman, voorzitter der «Curacaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw, enz.», zal zeker niet nalaten in de kolonie Curaçao voldoening te weeg te brengen, waar men het streven van genoemde maatschappij naar waarde weet te schatten. Deze benoeming valt samen met het tijdstip, waarop de eerste tentoonstelling te Willemstad moet plaats hebben, waartoe door de «Curacaosche Maatschappij» het initiatief werd genomen.

Den 1en dezer is de Tapanahony-expeditie onder leiding van den heer Franssen Herderschee, vergezeld van zijn vorige tochtgenooten Versteeg en de Goeje naar Paramaribo onder stoom gegaan.

Op het gebied van mijnbouw, waarvan we 't toch voor de ontwikkeling der buitenbezittingen mee in hoofdzaak moeten hebben, is het in den laatsten tijd, wat de goudindustrie aangaat, zoo'n beetje misère overte, vooral na de extracties van Redjang Lebong zoo tegevallen, 9087 onsen goud in de eerste vier maanden van dit jaar tegen 10509 in het vorige. De hoop is, wat deze maatschappij betreft, thans op het tweede niveau gevestigd. Moge die hoop in vervulling gaan, want met de tegenwoordige productie zal wel niet op 'n dividend van 20 pet. als over 1903 kunnen worden gerekend en toch hebben we zoo'n maatschappij, die er 'n beetje goed voorstaat, noodig om het verloren vertrouwen te herwinnen voor den indischen mijnbouw, die door al het gebeurde bij zen geboorte al leelijk in de versukkeling is geraakt, terwijl 't toch, we zijn er van overtuigd, zoo heel anders had kunnen loopen.

In de jl. Zaterdag gehouden jaarvergadering van het Koloniaal Museum te Haarlem werd tot voorzitter in de plaats van den afgetreden heer W. P. Groeneveld, gekozen de heer P. J. van Houten, te 's-Gravenhage.

Inzake de Sirih-prijsvraag werd nog geen beslissing genomen. Uit het *Van Eedenfonds* is een bedrag van f 250 toegekend aan ds. Van Hall te Paramaribo voor de instelling van een botanisch onderzoek bij gelegenheid van den spoorwegaanleg in Suriname.

Duarna hield dr. Hendrik Muller een voordracht over zijn reisherinneringen aan Curaçao en Suriname.

In de Zaterdag II. gehouden vergadering van den Vrijzinnig Democratischen Bond werd, gelijk bekend, de defensieparagraaf van het werkprogramma aan de orde gesteld.

Na een uitvoerige discussie, die door den gepensioneerden kapitein ter zee, J. P. van Rossum, werd ingeleid met een pleidooi voor een krachtige marine in Indië, die den vijand in volle zee kan opzoeken en daar bestrijden, en waarbij o. a. professor Treub en Mr. van Deventer in de bres sprongen voor een specifiek indische marine, werd eene

luksgoden behoort, maar nochtans zeer algemeen wordt vereerd en die ge zeker tal van keeren hebt afgebeeld gezien. Ik bedoel Okame of Usume, wier vriendelijk rond kopje vaak prijkt op bloemenhouders tegen den wand, gordelknoopen etc. etc. Zij heeft een bolronnd, ondundend lachend gelaat met platten neus, een onderkin, den mond geopend als een half cirkeltje. Wel een beetje vulgair is deze godin. Maar de Japanners danken haar den zonneshijns. Ge moet weten dat de zon zich eens, heel boos, had verscholen in een huis en door niemand daar uit was te krijgen. Geweld baatte niet; scherts evenmin. De Japanners waren teneinde raad. Toen kwam Okame en ging voor de deur zoo grappig dansen, dat de zon eventjes door een kier kwam kijken, waarom de menschen toch zoo'n plezier hadden, niettegenstaande er door de duisternis zulk een groot leed over 't land was gekomen. En daar deed Okame toch zoo'n sprong, he! Ze wipte, voorover bukkend, als een kikkors rond en vertoende in de richting van de deur op een kiertje wat ronds en blanks tusschen de ruischende kleurige zij van haar kleed. Netjes was 't gebaar niet, maar men lachte er zich slap om. Men vertelde aan de zongedien dat de aarde een even vroolijk stralende godin had gekregen als zij zelf. De zon won vrolijk en een sterke god trok haar de schuilplaats uit. Sedert wordt Okame's beeldenis vooral op nieuwjaar druk vertoend. Van de Olympische godenwereld wordt erger megedeeld, maar oneerbiediger en dwaazer godinneverhaal zoekt men in elke mythologie tevergeefs.

De japansche hel gelijkt veel op die van een Breughel en een Dante. Zij is bevolkt door dezelfde monsters en dezelfde straffen worden er met veel animo toegepast door dezelfde

motie van Mr. Limburg met algemeene stemmen aangenomen, waarbij in overweging werd gegeven de landmacht-paragraaf in strekking en hoofdzaak goed te keuren en zo open volgende vergadering in details te behandelen, doch de commissie voor de samenstelling dier paragraaf uit te noodigen het gedeelte, dat betrekking heeft op de zeemacht nader in studie te nemen.

Die commissie ziet zich, zoals de 1e luitenant Mr. van Engen, reeds had opgemerkt vóór de aanneming dier motie, hierdoor in een moeilijk parket geplaatst, wijl de commissie nog niet weet of men een afzonderlijke marine voor moederland en eene voor koloniën noodig acht, dan wel een gecombineerde marine. Die moeilijkheid is te grooter wijl de commissie zelve 't daaromtrent niet geheel eens was, doch toegevend aan het voorstel van den heer van Rossum, het denkbeeld eener gecombineerde marine aan te nemen voor haar plan, dat echter uitgewerkt zoo weinig in den smaak van hare marine-specialiteit viel, dat deze zich in de vergadering uitliet, nog eerder meê te gaan met de inkrimpings-idee dan met dit ontwerp voor de verdediging ter zee.

Aan een ingezonden schrijven aan de *Ind. Mercur* van den 24en Mei II., waarin de heer H. van Kol de suiker-fabrikanten onder handen neemt, die zich in een request aan den gouverneur-generaal uitdrukkingen aan zijn, van Kols adres, hadden veroorloofd, welke den toets eener gezonde critiek niet kunnen doorstaan, onleenen we het volgende:

«Een vijand van de particuliere industrie ben ik niet; ik acht haar een onmisbare schakel in de economische evolutie van Java, dat van den agricultuur-staat naar de industriële periode moet overgaan. Wel sta ik vijandig tegenover de vele misbruiken die haar aankleven en die ik alsdan nader — gestuurd door belangrijke gegevens — zal aantoonen. Tevens zal het van nu af aan mijn streven zijn, door het uitlokken eener regeerings-enquête over een en ander het volle daglicht te doen schijnen. Of de heeren fabrikanten dit pogen wel door een request zullen steunen, meen ik ernstig te mogen betwijfelen.»

Waarom toch «van nu af aan»? 't Geeft zóó toch den indruk van een persoonlijke wraakoefening, die we van den heer v. K. allerminst meenen te mogen verwachten.

En wat 'n regeerings-enquête betreft — accoord, onder één conditie en die is, dat daarbij oordeelkundig wordt te werk gegaan. Wanneer men zoo'n zaak aanpakt als in den aanvang op Deli geschiedde, waar 'n samengeraapt zootje spionnen, die van Delische toestanden niets meer afwisten dan de regeeringscommissaris zelf, materiaal moesten verzamelen voor het onderzoek en dat natuurlijk ter wille van eigen belang en voordeel trachtten te fabriceren, zouden niet alleen zelfs, n'en déplaise den heer van Gennep, de kraksiaansche fabrikanten tot duivels in menschengedaante worden gemetamorfoseerd, doch zou aan 'n schakel, waarvan de onmisbaarheid nu toch vrij wel bij iedereen vaststaat, getornd worden op een wijze, die vernietigend werken zou.

Het *Algemeen Handelsblad* kwam 24 Mei II. bij bespreking van een artikel van den controleur J. H. Hissink in het *Tijdschrift van het Bataviaasch Genootschap* over de tegenwoordige en vroegere toestanden in de Lampongsche districten, waar o. a. afschaffing van het oude marga-bestuur om zijne misbruiken geleid heeft tot het ontbreken van een goeden schakel tusschen het europeesch bestuur en de kamponghoofden; het tegengaan van de verheffing tot den *kapadjan* tot een anderen uitweg voor de lampongsche ijdelheid; de bedevaart, die het geld uit het land doet vloeien, tot de volgende conclusie:

«Uit een en ander blijkt, dat de, door het ingrijpen van het Europeesch bestuur aan eene inlandische bevolking opgedrongen «hervormingen» wel degelijk hare ernstige schaduwzijde hebben; dat er belangrijke fouten worden begaan, omdat men met de gevolgen der nieuwe regelingen onvoldoende rekening kan houden.

Wij hebben, willen wij inderdaad een goed bestuur voeren, ontwikkelde inlandische hoofden noodig, die een goed deel kunnen overnemen van de taak, thans op de schouders der Europeesche ambtenaren gelegd, en deze ambtenaren moeten zich, vooral wat de huishoudelijke aangelegenheden des volks betreft, meer beschouwen als leiders en raadgevers dan als «in de plaats tredenden van vroegere sultans.»

In de *Nieuwe Courant* van jl. Zaterdag komen twee ingezonden stukken voor.

In een daarvan, slaat Infanterist voor, om de nieuw model geweren en karabijnen van het indische leger, over te doen aan het nederlandse leger, ten behoeve van de bewapening der, hier te lande op te richten 4de divisie, om dan voor het, tot dit doeleinde beschikbaar gesteld credit aan te wenden voor de bewapening der indische infanterie met een vuurwapen, dat geheel aan de indische eischen voldoet. Welk vuurwapen dit zou moeten zijn, kan de inzender echter nu niet beschrijven, evenmin als de voordeelen, die het zou bieden.

De heer H. N. Bennebroek Evertsz. bepleit verbetering der positie van het korps ambtenaren van het binnenlandsch bestuur, waartoe hij de eer heeft te behooren.

Oost-Indische berichten.

De actie in de Oost-Indische.

De correspondent van de N. Ct. te Batavia seint omtrent den schitterenden tocht van de colonne-Van Daalen door de Alas-landen;

De versterkte kampong Penossan is vermeerderd. Van den vijand zijn 275 man geneueveld, waaronder de voornaamste hoofden. Aan onze zijde werden 5 minderen gedood; niet levensgevaarlijk gewond de officieren Scheepens, Christoffel en Ebbink en voorts 27 man van de Amboineesche en inlandische marchaussees.

De hadji-opstand. Zooals reeds in alle bladen

kwelduivels. Aan 't hoofd van het helse rijk staat een koning verwant aan den Yama der Indiërs. De Japanners hebben van Yama gemaakt Emma. Vorst Emma wordt gediend door Mirume en Kagugana, d. i. Het Ziende Oog en De Ruikende Neus, die alle kwaad op de wereld zien en ruiken. Bij 't voorstellen van al die hellebewoners hebben de japansche kunstenaars heerlijk hun lust in 't fantasieren van grotesken kunnen botvieren. Men heeft wel eens van die japansche monsters gezien, waarvan het eigenaardige is dat het abnormale zich zoo prachtig logisch uit het normale ontwikkelt. Maakt b. v. een Japanner een visch met pooten, rustend op zijn staart, gelijk er in aardewerk een te zien is in de genoemde collectie, welke zich tijdelijk in 't haarleensche kunstnijverheidsmuseum bevindt, dan zijn die groteske pooten zoo volmaakt organisch geconstrueerd, dat men 't gedrochtelijke als zoodanig verwerpt.

De japansche duivels hebben bokspooten en geen staart. Ik herinner hier even aan 't feit, dat de japansche apen ook haast geen staart hebben, omdat er tusschen de duivels van sommige volken en de apen wel eenig verband is te veronderstellen.

Weêrduivel is de dondergod, Kaminari Sami, die bliksems maakt met een staaf en donders met tamboerijnen. Als het inslaat, is dit doordat hij zich op de wereld laat vallen, en vele ondeugende teekenaars laten hem de gevolgen van dien val duchtig voelen, terwijl schade en schrik, die hij aanricht, vaak op alleromkijkte wijze voorgesteld zijn. Nu eens tuimelt hij in een badkuip, waar zich een heer ge-maal juist liet afschroben door zijn gade, dan weêr ploft hij neêr op een welfoortzigt tafeltje etc. etc. Alle denkbare malligheden zijn voorzien.

vermeld werd, ontving het departement van koloniën van 28 Mei jl. gedagteekende draadbericht van den Gouverneur-generaal dat ruim honderd fanatieken op den 27en Mei jl. benoorden Sidoardjo oproer gemaakt hebben, door militairen werd gedempt. Gedood werden 72 oproerlingen en gearresteerd 12, terwijl de kampongs thans al rustig zijn.

Naar uit Batavia aan het *Hbl.* werd geseind, waren militairen naar Gedangan (residentie Soerabaja) en Sepandj gezonden tot betogeling van een hadji-opstand aldaar. Vrouwen en kinderen hadden de vlucht genomen, terwijl de assistent-resident en de regent zich gewapend begeven naar de suikerfabriek Sroeni. De correspondent van de N. Ct. te Batavia seint dat 60 opstandelingen te Sidoardjo de patrouille van luitenant Hoedt hadden aangevallen. Alle zestig werden neergeschoten. Het huis van den hoofdaanlegger werd omsingeld en de hoofdaanlegger afgemaakt, terwijl 40 rebellen werden gevangengenomen.

Nader seint die correspondent dat de opstand geheel is. Toen de resident een poging waagde om de oproerlingen toe te spreken, werd hij aangegrepen en in het kanaal geworpen, waarbij hij een beenwonde bekam. De soldaten vuurden daarop met het reeds bekende gevolg. Overigens is de bevolking rustig en gaat alles zijn gewonen gang. Het opstootje is geheel plaatselijk.

Palembang. Het bericht dat sultan Taha gevallen onder het zwaard van den overheerscher is om met gejuich ontvangen, want daarmede is, zegt de *Java Post*, een eind gemaakt aan de legende zijner onwetstbaarheid. Nader meldt dat blad dat Taha is geneueveld bij de ontmoeting met eene patrouille onder luitenant Baidjoe die hem eindelijk had weten uit te vinden.

Met Taha Safa Oedin is de regeering een lastig eland kwijtgeraakt, dat haar reeds sedert 1855 dwars in de weg zat. Hij was het, die Nazar Oedin opvolgde als sultan van Djambi maar weigerde een contract te sluiten met het gouvernement. Dat hij de hand zou hebben gehad in de lastig vallen der Sumatra-expeditie in 1877—1878, aan moord in de societiet in 1885 en aan den aanslag op postcommandant in 1895 wordt wel vermoed, maar is niet bewezen. Met zijn val bestaat er thans kans dat die van Sumatra voor goed tot rust zal zijn gebracht.

Inlandische nijverheid. Onder leiding van den resident van Batavia heeft ten stadhuize een bijeenkomst plaats gehad van de ambtenaren in dit gewest en enkele indische handel en nijverheid betrekken, particuliere en met den directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid overleggen over de wijze, waarop ook in dit gewest inlandische nijverheid het best zou kunnen worden geholpen door het renteloos voorschot van het moederschap.

In afwijking van de, op andere plaatsen gevolgde, gewoonte was hier de pers niet vertegenwoordigd, althans niet genoodigd. Toch is bekend geworden dat alle assistent-residenten en controleurs, alsmede de aspirant controleurs van Meester Cornelis, tegenwoordig waren, benevens de van Krawang, de inlandische commandanten van Batavia, Tanabahang, de demangs van Tjabang Boengiu, Tanggung en Blaradja, en eenige loerals van Pakis en van de Tjiboen en Pamanoeanlanden.

Ter bijwoning uitgenoodigd waren voorts het bestuur van Oost en West, de heeren E. G. Taylor, hoofdagent van Koninklijke Paketvaartmaatschappij, de heeren Quant, K. van man en van Dijk, leeraren aan de Koninklijk Wilhelmina school, Ingram, ambtenaar van het openbaar ministerie, het residentie-gerecht, Verloop, gewezen assistent-resident van Kendal, die zich zeer interesseert voor het vak van visscherij, Isasca, italiaansch consul hier te stede, Pettit, hoedenfabrikant te Tangerang, alsmede de dames van Meester van Buitenzorg en Ament van Tandjong-Oost, die zich het gebied van weverij en batikkerij veel bewogen hebben. Sapi-i en Hadji Mohamad Djamin, zadel- en schoenmaker, daar ter stede, behoorden ook tot de bijeenkomst.

Verder deelt de *Mataram* mede dat, in afwachting van de nederlandse regering voor deze residentie beschikbaar zal stellen ter bevordering van de welvaart der inlanders en wel hoofdzakelijk door opheffing van de inlandische nijverheid, Z. H. de Sultan van Djokjakarta een flinke som voor dit zelfde doel heeft geschonken.

Met deze gelden zal men thans beginnen, datgen uitvoer te leggen, wat door eenige ten residentie behorende noodige belangstellende heeren besloten is.

Op die bijeenkomst werd de wenschelijkheid van althans voorloopig, slechts proeven op kleine schaal te maken om verbetering in de economische positie der inlandische bevolking te brengen, terwijl later bij gebelken zoude de een of andere richting meer kan worden gedaan. Zoodanig te nemen maatregelen nog niet proefhoudend zijn gebleken, en dus slechts als pogingen aangemerkt worden, is zuinigheid een eerste eisch.

Op die bijeenkomst van Zaterdag dan is besloten probeer te nemen, om van de vrucht zelf draad te spinen en verpoo te weven. Men maakt zich geen illusies, dat de aldaar kregen goederen zeer goedkoop zullen zijn, doch om nader te kunnen beoordeelen, zullen door Dr. Scholten proeven worden genomen in het door hem beheerde Petronas-hospitaal.

Verder zullen pogingen in het werk worden gesteld het verkrijgen van goede bloemweckerijen, terwijl bij slagen dan ook een bloemenpasser zal worden opgericht.

Vervolgens zal men trachten de batikvrouwen meer zelfstandige arbeidsters te maken, terwijl men ook een inlandische zeer goed op de hoogte blijkt te zijn van de fotografische krachtig steunen wil.

Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Tabasar, een medewerker van het *Sorob.* *Handelsblad* de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, die blijkbaar van den toestand in dat gewest iets beter op de hoogte is, zijn dan de hoofdsteller van het *Batav. Nieuwsblad*, en

De tweede weêrduivel is Futen, de windduivel. Hij blaast wind in een blaas en ledigt die vaak op de onhebbelijke manier. Liever dan er de ellende van te laten zien, laten de Japanners de schalksche aanvallen van den windduivel af, die het in 't verre Oosten al even zeer als ons land voorzien heeft op regen en zonnescherme, op lange gewaden der preutsche dametjes en de Britische hoeden van oudachtige stumperdjes .... Men kent de genie der ondeugende fransche teekenaars van Congo-vent. De japansche broeder doet in gewaagdheid om zeer zeker niet in geest voor hen onder. Men heeft wel eens van die alleraardigste prenten gezien, vol fantasie getuigd van evenveel superieure teekentalent als nauwelijks righis in waarneming en wedergave, waarop 't righis plaagspel van den windduivel is afgebeeld, waar hij lange bruggen over snelstroomende wateren de menschen te pakken neemt!

En dan zijn er nog de draken, en dan de hembelende nevelvack, de meteoorpook .... Maar niet dit gewone volkje houden we ons thans niet op, misschien wel een volgende maal, indien er plaats voor is.

Ik heb u even willen laten zien hoe de humoristische Japanner zich verhoudt tot zijn goden, die toch bij hem oenen nog in hooge eere zijn.

Hij spot; maar niet beleedigend, althans niet voor de gevoel. Kinderlijk joviaal en vertrouwelijk selt hij met de populairste goden, die hij toch met groot ceremonieel en zelfs op zijn huissaltaar pleegt te eeren.

daarover het volgende, wat ongeveer in dezelfde lijn valt van hetgeen zoowel door dit blad als door zijn deskundige medewerkers steeds gezegd is:

Thans echter is het zoover gekomen, dat we weldra gedwongen zullen zijn optreden en dat op een zodanige schaal dat een Djambi-expeditie daarbij in het niet verzinkt. Gelukt het niet aan de, in de Boven-Kajahan aaneernde, mobiele colonne, den vijand een zeer zwaren slag toe te brengen — en de kans daarop is te gering, geacht de uitgestrektheid van het terrein en de tactiek der achterwaartsche concentratie der opstandelingen — dan is wiskundig zeker te voorspellen dat de opstand ook in de benedenstreken, met name in de dicht bevolkte afdelingen Kendangan en Amontai, waar de fanatieke bevolking ons haat met innigen haat, zal uitbreken en staat een herhaling der gebeurtenissen der jaren 1859—62 te wachten. De geheele bevolking in het gewest heeft nu eenmaal een dunk van onze treurige zwakte en impotentie gekregen, die haar meer dan overmoedig maakt. De tijden van vóór het bestuur van resident Kroesen, toen een European in het binnenland geregeld bespuwd en uitgescholden werd voor „andjing blanda” zijn teruggekeerd. Slechts een geringe aanleiding is noodig en overal zal de opstand opblazen met al de gruwelen, die aan een oorlog met een zoo fanatieke bloedorstige bevolking annex zijn.

Tabasar beveelt aan uit Centraal Borneo, zolang daar de rust nog niet hersteld is, alle maleische handelaren en reizigers uit de benedenstreken te weren. Het is toch reeds lang bekend, zegt hij, dat de opstandelingen — of zoo men wil de sultanspartij — altijd hun grootsten steun hebben gevonden in Marabahan en Amontai, van waar uit „vreedzame” kooplieden, vrome hadjis, ongestoord hun wapenen, kruit, rijst, worst, tabak, enz. naar de bovenstreken vervoerden, hetzij langs de Barito, hetzij over Long-Iram aan de Boven-Mahakam.

De resident van de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo seinde den 30en April II. dat in Doesoeh bij eene beschieting van het korps prajoeits tijdens den terugkeer van arbeid aan weg Poeroek-Tja-hoe Moeara Tewel, een europeesch sergeant-instructeur is gesneuveld en een pandjoerit tevens gearriveerd is gewond.

Voorts werd in Kapoesah door eene patrouille met hulpvrouwen uit Kasintoe in den nacht van den 16den op den 17den April een kleine vijandelijke versterking genomen. Onzerzijds geen verliezen. Vijand vier doden, waaronder beoefenaar van Doesoeh, twee gewonden; buitgemaakt 2 geweren, 1 donderbus, blanke wapens, vijf prauwen, brieven en amuletten.

Suikerzaken. Aan het Soer. Hbl. ontleenen wij het bericht dat de rietaanplantingen door de veelvuldige regens, die in April gevallen zijn, goed zijn bijgekomen; het riet is echter belangrijk korter gebleven dan verleden jaar, waar tegenover staat dat de uitstoeelingen groter zijn. Over het algemeen wordt een goede oogst verwacht.

Vooraf in West-Java is dit het geval. Verscheidene fabrieken in Pekalongan zijn reeds aan het malen: Tjomal, Sragen, Bandjardawa, Wonopringo, Tirta en Kalimati hebben de campagne reeds begonnen. De rietproductie is zeer goed met bijzonder mooie sappen; vooral op Bandjardawa, die 13 procent maakt.

In Cheribon is alleen Nieuw Tersana begonnen; de andere fabrieken wachten op beter weer. De aanplantingen staan ook daar zeer goed. De meeste is van de suiker-fabriek Djatipring, toebehoorende aan den luitenant der Chinezen Kwee Keng Liem, met een chineesch administrateur.

Zaaiertsoorten werden in Pekalongan en Cheribon voor het oogstjaar 1903—1904 in belangrijke hoeveelheid aangeplant, vooral G. Z. n. 247. Aan uitbreiding van deze zaaiertsoorten wordt echter niet gedacht; eerder zullen de fabrieken de aanplantingen hiervan inkrimpen, daar sereh, het sporadisch, vrijwel overal voorkomt, zelfs in de blittuinen van Tjomal.

In de aanplantingen van Wonopringo komt, eveneens sporadisch, een kwaadaardige zeefvatenziekte voor. Deze onderneming importeert de bibit van eene fabriek in Sidoarjo, waar verleden jaar op enkele ondernemingen — op Soerone in hevige mate — de zeefvatenziekte voorkwam.

Op de productie van dit jaar heeft het euvel nog geen invloed.

Mijnbouwmaatschappij „Kahajan”. Het Soer. Hbl. deelt mede dat, naar aanleiding van het zorgwekkend nieuws uit Centraal-Borneo, de directie van de mijnbouwmaatschappij „Kahajan” zich telegrafisch tot den landvoogd heeft gewend, met verzoek om hulp en bescherming te verzoeken.

De directie wees in haar verzoek op den hachelijken toestand, waarin de onderneming verkeert.

Over oordeel van Mr. N. P. van den Berg over het nieuwe landbouw-departement. „Ik heb eerbied, zeide Mr. van den Berg, voor wat Treub aandruft en in het belang van Java hoop ik dat hij slaagt. Hij aanvaardt een moeilijke taak, waarin hem verbandend veel tegenwerking wacht, vooral latente tegenwerking van het binnenlandsche bestuur, dat op Java zoo oppermachtig is. De opvoeding van den inlandischen landbouwer en zijn economische opheffing zijn door ons bestuur maar al te zeer verwaarloosd geworden en werd er op gewezen dan werden alleen ambtenaren kregel en eerst recht kribbig. Zij alleen kenden den Javaan en niet-ambtenaren deden beter zich niet met hem te bemoeien. Wat Dr. Treub thans gaat ondernemen is de voortzetting van wat Karel Holle steeds voor den geest heeft gestaan en waarvoor hij gestrelen heeft tot zijn laatste snik.”

Met deze aanmoedigingen kunnen de voorstanders tevreden zijn, zegt de Deli Ct., waaraan het nevenstaande is ontleend.

N. I. mijnbouwmaatschappij. Het jaarverslag der nederlandsch-indische mijnbouwmaatschappij is verschenen. Het bevat het rapport van professor Kloekman, in overeenstemming waarmee het bestuur de begroting voor de verdere exploitatie in casu quo gelijkijdige exploitatie heeft opgemaakt. De kosten der exploitatie worden geschat op 2 ton in 1½ jaar, welke het bestuur zich voorstelt met de bestaande installatie geheel of grotendeels, terug te verdienen.

Volgens de becijfering van den heer J. Dinger daaren tegen is een som van 920,000 gulden noodig. De vorde-ning der obligatiehouders bedraagt slechts 68,052 gulden, welk bedrag natuurlijk niet aan het werkkapitaal mag worden onttrokken. De heer Dinger stelt voor nog een hypotheek te nemen op de concessie Palahleh, wier waarde op de balans is aangenomen op 3.165.978 gulden.

Verder constateert de heer Dinger dat het pand niet in waarde is achteruitgegaan. Van roofofbouw is volgens hem geen sprake. De werkwijze komt de toekomst ten goede en biedt een aanknopingspunt voor de beste wijze, waarop later de exploitatie kan worden ter hand genomen.

Het feit dat men langer dan een jaar doende is om een voldoende regeling te treffen, behoort z. i. niet te ontmoedigen.

Ajeh. De europeesch sergeant der marechaussee Cruys, alg. stamb. no. 43101, deel uitmakende van een dekkings-troep, die in het Peureumeusche (Meulaboh) de arbeiders, die aldaar een weg aanlegden, beschermde, is door een reijngesteeke gedood. De aanrader werd neergelegd.

Soerakarta. Door den rijksbestierder van het imperium Soerakarta is het volgende besluit uitgegeven:

Indien in gevallen van roof, in vereniging en met geweld gepleegd, als door ketjoes, krojoek en dergelijke, iemand den roovers zoodanig tegenstand biedt dat dit leidt tot opvatting van een hunner, zij het ook dat deze bij de

worsteling wordt gewond of gedood, dan zal daarvan geen gerechtszaak (perkara) het gevolg zijn. Zelfs zal ik dengene, die hem gewond of gedood heeft, een belooning schenken.

Is hij geschikt voor abdi-dalem, dan zal ik hem een ambt geven naar zijne geschiktheid; is hij voor abdi-dalem niet geschikt, dan zal hij een belooning krijgen van 200 gulden.

Wortd hij zelf bij de worsteling door een roover gewond, zoodat hij tot werken onbekwaam wordt, dan zal ik hem medicijnen geven tot hij zal genezen zijn, en gedurende dien heelen duur zijner ziekte, zal ik voor zijn onderhoud zorg dragen.

Wortd hij bij de worsteling gedood, dan zal de belooning aan zijne betrekkingen worden ter hand gesteld.

De Petroleumindustrie in Palembang schijnt, te oordeelen naar een aan het Soer. Hbl. ontvangen correspondentie, met eenigen tegenpoel te kampen te hebben. De krachtige pogingen door verschillende petroleummaatschappijen in het werk gesteld, om haar olieproductie te vergrooten of voor vermindering te behoeden, blijven meestal zonder succes. Zoo moet de olieproductie der Moesi Iir Maatschappij zichtbaar aan het dalen zijn en laat zich de toekomst van haar olieveld te Pangadang verre van rooskleurig aanzien: spuitende bronnen houden opeens op te vloeien. De maatschappij begint beringen te doen op Belani (Rawas). Goed succes zij haar toegewenscht. Naar verluidt, moet het in die streek niet geheel veilig zijn. De Djambiërs brengen er de gemeederen in onrust, te meer daar een tijd het praatje rondliep, dat een luitenant met 33 man de belhamels van het verzet opjoege om ze te Belani in zijn macht te kunnen krijgen. Een controleur had zich met een aantal prajoeits reeds te Belani gepost, doch de Djambiërs bleven weg.

Ook de de Moeara Enim maatschappij zou in productie achteruitgaan. Zij zal haar geluk nog eens beproeven te Babat.

Cartonnage fabriek te Djokja. In een brief uit Jozja aan het N. v. d. Dag in Ned. Indië lezen wij dat de aldaar bestaende cartonnage fabriek Twente heel goed werk aflevert en de aldaar gemaakte dozen in prijs en maaksel met het gewone europeesche fabriekaat best kunnen wedijveren. De fabriek is erg primitief ingericht, in een klein huis in een kleine straat, doch krijgt voortdurend meer klanten, zoodat er dagelijks een vijftigtal menschen aan den arbeid zijn. Het eigenlijk dozen maken geschiedt door vrouwen en het is wonderlijk om te zien hoe velen er den slag van beet hebben. De fabriek maakt weinig reclame, waardoor zij nog niet zoo algemeen bekend is, nog niet de belangstelling ondervindt welke zij verdient.

Maatschappij „de Vijf”. Over de Maatschappij „de Vijf” te Semarang, de oude en gunstig bekende handel in machinerieën, wordt van bevoegde zijde gemeld, dat zij hare zaken zoodanig gaat uitbreiden dat hiervoor grootere ruimten benodigd zullen zijn.

Op hare terreinen aan Zeestrand, even voorbij de ateliers van Harris & Co., zijn reeds twee kolossale pakhuizen verzezen, terwijl er nog twee worden bijgebouwd. Deze gebouwen zullen onderling en met de kal door rails worden verbonden, hetwelk gewenscht bleek door de groote hoeveelheden te importeerende goederen. Dit zal een groote besparing geven van tijd en kosten, wat weder ten goede komt van afnemers. Ook flinke kantoren zijn in aanbouw, zoodat met primo Augustus de magazijnen voor ijzer, machinerieën, spoorweginfrastructuur en electriciteitsbenodigdheden met de kantoren geconcentreerd zijn op één plaats, hetwelk natuurlijk ten voordele komt van accurate uitvoering der herstellingen.

Wij vertrouwen dat deze maatschappij een goede toekomst tegemoet gaat, schrijft de Forstenlanden.

Een nieuwe ramp. Van den resident van Pekalongan is het bericht ontvangen, dat in de inrichting voor het bereiden van kapok op de onderneming Siloewah—Sawangan, district Soebak, afdeling Pekalongan, door onvoorzichtigheid brand is ontstaan, waardoor, behalve de gebouwen, 100 balen kapok, 80 pikols kapokpitten en 300 goenie-zakken een prooi der vlammen zijn geworden. De schade, die door verzekering is gedekt, wordt geschat op f10.000 à f13.000. Persoonlijke ongelukken zijn niet voorgekomen.

Werkstaking op de opleidingschool. De leerlingen der opleidingschool zijn teruggekeerd en werd het onderwijs hervat. Het geschil is bijgelegd.

Een protest tegen het z. g. decentralisatie-ontwerp van den regeringscommissaris, O. van der Wijck. Door het bestuurslid van de afdeling Meester Cornelis, E. F. E. Douwes Dekker, is op de bestuursvergadering dier afdeling, van den 4en April II., het ondervolgende voorstel ter tafel gebracht.

Dat voorstel is door de aanwezige bestuursleden aangenomen; het concept daarvan is met een begeleidend schrijven het H. B. aangeboden, en luidt als volgt.

Voorstel — Douwes Dekker,

houdende protest tegen het z. g. decentralisatie-ontwerp van den regeringscommissaris O. van der Wijck, strekkende tot aanbieding van een request door de ingezetenen van Nederlandsch-Indië aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, om bedoeld ontwerp als zoodanig te verwerpen, dan wel te wijzigen.

Het voorstel wordt in het Bondsblad van 30 April j.l. nader toegelicht.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119

Gewaarschuwd wordt tegen

— arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

West-Indische Berichten.

Curacao. Den 4den Mei II. had de openbare zitting van de Koloniale Raad plaats, waarin de ontwerp-begroting voor 1905 werd behandeld. Het ontwerp werd goedgekeurd nadat de nieuwe posten voor een nieuwe indering der buitendistricten, voor het detacheren naar Nederland van ondergeschikte ambtenaren, voor kosten ter voorkoming van verontreiniging van het Waagat en het Rifwater, en voor kosten van aanbouw van een steiger op Sint Eustatius door den Raad verworpen waren.

Ook tegen de uitgaven voor den landbouw in de kolonie werd, volgens het, in de *Wekker* opgenomen verslag der zitting, gesproken en wel door het raadslid Gaerste, die de mening is toegedaan, dat het resultaat van al die duizenden guldens, welke nu reeds voor verbetering van den landbouw worden uitgegeven en men nog voornemens is, er voor te besteden, nihil zal zijn. Eerst voor water gezorgd en dan pas beginnen te denken op welke wijze het doelmatig voor den landbouw kan worden benuttigd.

Is het noodig te zeggen, dat wij het niet eens zijn met den geachten spreker? Wel wat zijn pleit voor waterver-

schaffing betreft, doch niet waar hij de, nu op landbouw-gebied te nemen proeven wil zien uitstellen tot het tijdstip, waarop de water-quaestie een alleszins bevredigende oplossing zal hebben gevonden. Beide zaken behooren hand aan hand te gaan, opdat zoodra bedoeld tijdstip daär is, men zich niet behoeft af te vragen, wat zullen we nu op landbouw-gebied beginnen, maar de curacaosche landbouwer wete, wat zijn bedrijf hem in normale omstandigheden bieden kan.

Maar dat het er op na houden van dure landbouw-deskundigen een paskwil zoude wezen, zoo de regering de quaestie der waterverschaffing niet ernstiger denkt aan te pakken, dan ze tot nu toe deed, kijk, als de heer G. dat bedoelde te zeggen, dan zal er wel niemand veel daartegen hebben in te brengen, we zouden haast durven beweren, zelfs de heeren van Hall en Rijkens niet.

Wat de, door den Raad verworpen nieuwe posten aangaat, komt ons de verwerping van den post voor een steiger op Sint Eustatius al hoogst onbillijk voor. Evenals voor alle andere, in het Voorloopig Verslag door den Raad ernstig bedregde posten, zette de Gouverneur in zijne Memorie van antwoord ook ten deze zijn beste beentje voor en merkte de heer de Jong van Beek en Donk, na de noodzakelijkheid van een steiger als aanlegplaats voor genoemd eiland te hebben aangetoond, op dat tegenover de uitgaven in eens voor den aanleg de ontvangsten wegens het te heffen steigergeld zouden staan, dat z. i. deze uitgaven tot die categorie behooren, tot het mogelijk maken waarvan de Minister van Koloniën den steun van het moederland heeft toegezegd. Mocht niet baten. Weg er mee, oordeelde de Raad, die zich daarmee zeker niet op algemeen-koloniaal standpunt plaatste.

Voor de verbeteringen in Waagat en Rifwater had de gouverneur zelfs een schetskaartje laten vervaardigen en dat bij de Memorie van antwoord gevoegd. De Raad, blijkbaar van oordeel dat het hier slechts een halven maatregel gold, besloot tot schrapping van dezen post, hoewel de gouverneur in uitzicht gesteld had, dat de maatregel niet alleen tot verbetering in een nagenoeg onhoudbaren toestand zou leiden doch ook tot vermindering van de jaarlijks terugkeerende kosten van baggering.

Wat de detachering van ondergeschikte ambtenaren naar Nederland betreft, verwijzen wij naar het oordeel van de *Amigo*, naar aanleiding van de Memorie van antwoord uitgesproken:

„Het komt ons voldoende voor, wanneer bij eventueel verloop de hoofdambtenaren eens flink uit hun oogen kijken, wanneer zij in Holland komen om de moderne verbeteringen en nieuwe inrichting van administratie ook toe te passen op onze kantoren, voor zoo verre dat noodzakelijk is in het belang van Curacao. Elders werd de administratie verbeterd, omdat ook handel, scheepvaart en industrie toenam. Zoolang dit laatste hier nog niet het geval is, behoort de administratie der kolonie niet gewijzigd op moderne wijze; wat hierdoor zal toenemen is het **deficit**.”

Wij kunnen niet nalaten als onze meening voorop te stellen dat de verwerping der, door den gouverneur zoo krachtig verdedigde posten door den Raad uitsluitend moet worden geweten aan diepgaande ontstemming van dat lichaam.

En hoe kan het ook anders, daar men de Curacaonaars maar steeds op 'n droogte laat zitten? Geeft Curacao, geeft den heeren water, Excellentie, is o. i. de beste raad, dien men den minister van koloniën kan geven, wil deze dat de kolonie zelve en hare van bestuurswege aangenomen vertegenwoordigers op hoop van zegen krachtig medewerken aan het regeneratie-werk.

Suriname. Aan het, ons toegezonden verslag van de ambachtschool te Paramaribo ontleenen wij het volgende:

Tot nu toe den aanvang van den cursus 1902—1903 24 leerlingen en 32 toehoorders ingeschreven waren, gingen deze cijfers in den loop van het jaar, wijl er velen vertrokken en slechts weinigen bij kwamen, tot resp. 18 en 13 terug.

Er wordt in het verslag geklaagd over de geringe zorg, bij leerlingen en toehoorders, voor een regelmatig volgen der lessen, blijkende uit de absentie-cijfers.

In den aanvang van het jaar 1903 aanvaardde de gouverneur het, hem aangeboden beschermheerschap der school, onder toezegging van een jaarlijkse bijdrage van f 50, welke deze nuttige instelling best gebruiken kan, daar de vrijwillige bijdragen aan het minderen zijn — f 1359.50 in 1903 tegenover f 1390.50 in 1902, waarbij dan nog moet worden opgemerkt dat onder eerstgemeld bedrag eene extra gift van f 200 van den heer M. S. van Praag, bij diens vertrek uit de kolonie, is begrepen.

Den 20en October van het vorige jaar kwam de nieuwe directeur, de heer Chr. J. Booms in de kolonie aan, op nieuw voor de toekomst der school hooge verwachtingen gebouwd worden. De eenheid in leiding zal dan ook aan de resultaten der school ten goede komen, waarover het bestuur, wat het afgelopen jaar betreft, geen reden had zijne voldoening te kennen te geven, hoewel het zich nog gelukkig acht het afgelopen jaar te zijn doorgelopen, zonder dat de goede zaak het spoor geheel bijster werd.

De school mag zich, wat het onderricht aangaat, in aangroeiende belangstelling van het publiek verheugen, zoodat blijkt uit het groter aantal toehoorders — 37 — waarmede de cursus 1903—1904 is begonnen.

Bij het eindverslag van de Koloniale Staten op de begroting voor 1905 is door de ondervoorzitter, den heer Gefken, een amendement voorgesteld, strekkende om art. 52 van het ontwerp te verhoogen met f 12,000, voor het toekennen van tractement aan 8 geestelijken van den tweeden rang van de roomsch-katholieke gemeente à f 1500. Waarom niet? Den Evangelischen wil men wel vermeerdering van subsidie geven. Wel is waar gold als zeer plausible reden daarom dat die gemeente wat subsidie aangaat, in tegenstelling met andere, een weinig stielmoederlijk beedeeld was, maar wat is er tegen om, wanneer aan het verlangen van den heer G. zal zijn voldaan, ook de Broeder-gemeente een extraatje toe te kennen, ter wille van de billijkheid, en zoo maar voort... de kolonie is er goed voor, Suriname heeft immers geld genoeg?

Omtrent den spoorwegaanleg ontleenen wij aan de *Surin. Bode* van 20 April II. het volgende:

„Er zijn plus minus 1700 arbeiders, w. o. ongeveer 400 inboorlingen, werkzaam bij den spoorwegaanleg, onder wie een zeer goede geest heerscht, die door het optreden van den spoorweg-directeur wordt gekweekt en onderhouden. Met het aanleggen der rails is men zoo flink gevorderd, dat wij nu met zekerheid kunnen zeggen, dat men zowat tegen begin Juli 20 en tegen begin Augustus 30 K.M. achter den rug zal hebben.”

Met het inpolderen van de terreinen langs den spoorweg voor den kleinen landbouw zal, volgens de *Surinaamer*, een aanvang worden gemaakt, zoodra men met de werkzaamheden van het kanaal van Tout luit faat — waarmee men reeds goed vordert — zal gereed zijn. Dat zij met die terreinen zal blijven zitten, behoort de kolonie niet te vrezen. Het regent aanvragen van Britsch-Indië en inboorlingen der kolonie om toewijzing van percelen, zoodat er al reeds vóór meer binnengekomen dan noodig is om de nieuwe vestigingsplaats Livorno te bevolken.

Uit Oost-Indische bladen.

De geleidelijke onderwerping en ontwikkeling van Sumatra.

De overste van Daalen heeft een reusachtig brok terra incognita op de kaart van Sumatra gemaakt tot een landstreek, die, zij het ook niet *ondervoerpen*, in elk geval nu *bekend* mag heeten; de eerste stappen tot onderwerping zijn

gedaan, zoals de *Deli Ct.*, waaraan deze beschouwingen zijn ontleend, zich uitdrukt. Die tocht is te groot geweest, om dadelijk te mogen veronderstellen, dat zelfs maar in het eerste gedeelte daarvan, de resultaten direct van blijvenden aard zouden zijn. Na Atjeh zullen weldra de Alaslanten en dan ook, hoort het blad, de meer beruchte dan gevaarlijke Pak-Paks volgen, de Alaslanten moeten een zwaar bevolkt, rijk en nijver complex zijn, terwijl de bevolking er ruim van de opbrengsten van het land leeft. De wateren, die, zoodra meestal op plaatsen waar het klimaat koel is in tropische landen en hoogvlakten, de gelegenheid geven tot het kweeken van visch, wemelen er van het „schubbig watervolk”, evenals in de Gajoe Loeos, de Rokan streek, het djambische en Korintji. Er is een levendige ruilhandel tusschen de bevolking onderling, die aan den ouden tijd doet denken, zoodat deze kolonie op zich zelf, ook zich zelf kan in stand houden.

De Pak-Paklanden zijn reeds vroeger door Europeanen betreden; naar luid van mondeling meegedeelde berichten zijn er vier maal Europeanen in geweest, waarbij eenmaal de toegang geweigerd werd, de overige keeren is in dat oponthoud in die streken berust.

Die Pak-Paklanden zijn een broeinest van ongerechtigheden, er wordt nog met graatte 'n vijfandig hoofd à la fourchette genuttigd, mits 't jongmensch malsch is en ook oude pères nobles schijnen nu en dan te worden opgepeuzeld. Niet alleen dat het goed is, dat aan dergelijke monsterachtige toestanden een eind wordt gemaakt, maar er heerscht daar zowel als in de Alaslanten nog slavernij in den ergsten graad, waarbij het pandelingschap, hetwelk hier nog in de lage landen bestaat, een idylle zou mogen heeten.

Bij de Pak-Paks, evenals bij de woeste Batakstammen tot de Oostkust van Sumatra of tot de Westkust behoorend, is het oorlogje maken en spelen nog steeds 'n amusement, dat niet licht van het programma zal geschrapt worden.

Daarom wordt ook ook van ganser harte een tocht voor de Pak-Paklanden toegejuicht. Generaal van Hentz schijnt dit ook te willen doen, daar volgens geruchten, niet meer Boven-Langkak, maar Taroentoeng het eindpunt zal worden van den tocht. Dit bergcomplex, verwarde knoop van ruggen en kegels, is berucher dan het verdient. De Pak-Pakkers zullen zoo goed als geen tegenstand bieden en ergo zal de tocht van den overste van Daalen daar een gedachten schrik verspreiden, waarvan eveneens door ons met spoed moet worden geprofitteerd.

Wanneer wij den blik nog eenmaal slaan naar het noorden, alvorens ons met de zuidelijke gelegen grensgedeelten van onze uitgebreide Oostkust-Residentie bezig te houden, dan zien wij, dat sinds 1900 ook op de noordkust van Atjeh groote veranderingen hebben plaats gehad.

De geheele Paiseestreek, vroeger vrijwel 'n brandpunt van ongerechtigheden, is successievelijk onder handen genomen, het perlaesche, het bajansche, Langar en Modjopait, hebben successievelijk een geiviliseerd karakter gekregen.

Langsar staat nu vast als punt voor 'n exporthaven. Kwala Simpang is mede 'n vast punt voor onze spoorweg, (die nog dit jaar tot Tj. Poera naar Berandan noord-westelijk gaat), en zoo kwam Tamiang weldra onder den invloed van de actie in Atjeh.

Verder ligt 't in het plan der regering om alle baloengoesche rijkjes te verenigen onder een controleur en dezen te belasten met het bestuur over Dolok en Poerba en verder hem op te dragen de bemoeienis voor de aanraking met de Karo-Bataks.

Administratief zou dan het sibaloengoesche, d. w. z. Siantar, Tanah-Djawa, Pancei en de Rajalanden, daaronder gebracht kunnen worden.

Men zegt verder dat de aanbieding tot onderwerping aan het nederlandsch gezag van de Sipitoe Kota en Silima Kota door het gew. bestuur van dit gewest aan de regering spoedig te verwachten is en wederom hopen wij dat ook dit zal worden aangenomen, evenals de onderwerping van de navolgende landschappen, die op de nominatie staan: Soekapring, Telokoeroen, de XII Kota.

Immers ook deze schijnen geneigd, nu ze eenmaal weten dat de ned. regering thans ooren begint te krijgen naar zulke voorstellen, hunne onderwerping aan te bieden.

Wanneer wij eenmaal zoo ver zijn dat Soekapring, Telokoeroen en de XII Kota zich onderworpen hebben, breekt de tijd aan om ook dat complex, administratief blijvende onder den door ons gedachten assistent-resident voor de Batakzaken, te brengen onder het direct bestuur van een controleur, die dan op het centrale en welvarende Kaban-Djahé zou kunnen zetelen.

Wat die 12 Kota betreft, de invloed van Papalita is daar thans sterker dan vroeger gevestigd. Men herinnert zich dat de Batakkers indertijd het opbouwen van het huis van den zending Guillaume hebben belet. Thans zou de kampong Batoe Karang zich daar tegen wóór willen opneeren: Intusschen zal dat verzet wel zoo'n vaart niet loopen, nu Papalita in de 12 Kota zijn bondgenooten heeft en beloofd heeft den zending en op de plaats, waar diens bedekte staat, te zullen beschermen.

Als dit woelinkje dan ook voorbij zal zijn, wordt er, zoodra de toekomstige controleur op Kabon-Djahé zettelt en de zendingen door de politie-opassers vervangen zijn, geen stoornis van ernstigen aard meer in die buurt verwacht. Gaan wij thans weer een paar dagreizen meer zuid-oostelijk, om te zien hoe het daar staat.

Mede onder het zelfde assistent-residentieschap zouden dus, zoodra reeds betoogd, in de zuid-oostelijke gelegen landen van de enorme residentie de Oostkust van Sumatra weer een dier wondermiddelen kunnen worden neer gezet, die voldoende schijnen om ontzachelijke brokken te brengen onder geregeld bestuur en dat wondermiddel bestaat simpel en alleen uit 'n controleur en 6 man „oppas”... een deugdzaam, maar natuurlijk geen snel middel.

Deze landen (Siantar, Tanah Djawa Pancei, de Raja landen) zouden dus onder een aparten controleur voor de Bataklanden moeten komen, daar ze van uit de kust moeilijk door een en denzelfden controleur kunnen worden bestuurd, die bovendien nog die lage landen in orde moet houden.

Spoedig moge derhalve een voorstel ingediend worden, om dien toekomstigen ambtenaar te benoemen en hem tot standplaats een centraal punt als b.v. Siantar aan te wijzen.

En mogelijk worden reeds, ten einde dit voor te bereiden, thans de bemoeiingen in dit gebied uitgestrekt, opdat tegen dien tijd de inlandsche bestuursaanleggenheden zoo „trang-en duidelijk mogelijk zijn geworden.

Wanneer dit alles nu tot stand is gekomen, is de bestuurs-involed alvast op drie plaatsen geldend gemaakt. De assistent-resident zettelt te Poerba, dicht bij 't Toba meer, de eene controleur te Kebon Djahé, de tweede te Siantar.

Het licht geen twijfel of dit zal zowol op de nog niet onderworpen landen op den westelijken grens der hoogvlakten als op het nog zuid-oostelijk gedeelte van onze Oostkust-doesoen met hare nog onafhankelijke staatjes, een besluten invloed uitoefenen.

Om dien invloed een krachtigen steun te verleenen is nog een ander middel tot opening van deze hooge streken gebestigd, n.l. weganleg.

Primo heeft reeds de aanleg van den spoorweg tot Deli Toewa en de zoo juist gereed gekomen lijn naar Bangoen Poerba, waar de heer Westenberg thans woont, invloed op de gemeenschaps tusschen de Bataklanden en de kust.

De destijds, (toen Petani nog open was) bestaande weg via Petani—Bandar Bahroe, de verrukkelijke stijg, vroeger reeds beschreven, werkte het verkeer der Batakkers met onze laagvlakten niet onbelangrijk in de hand.

En zoo is elke weg, die behoortijk achterland heeft en een natuurlijke afvoer wordt voor 't hoogland, 'n natuurlijk

ADVERTENTIËN.

Postzegelverzamelaars.

Vraagt mijn RECLAME CATALOGUS (Januari 1933) die U gratis en franco wordt toegezonden.
H. W. M. M. BRANS, Rotterdam.
Philatelistisch Bureau. — Geldersche Kade 12.

Alle Hygienische Artikelen N.M.

zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sorteering voorhanden. Geill. prijscourant 10 cents. Geill. brochure 70 cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer

nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut betrouwbaar.
Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen f 2.50 enkel, f 5.— dubbel.
„De nieuwe breukband” syst. Dr. DUPUIS te Parijs, zonder veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden, prijs f 5.— dubbel f 10.—
Naar buiten met 15 cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours.
„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

's-Gravenhaagsche Crediet-vereening en Depositokas
Den Haag. — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:
Mr. I. B. VAN BERCKEL — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in Effecten en Coupons.
Credieten tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt Safes in den brandvrijen kelder. Plaats gelden à deposito, in cheque-rekening, in de spaarkas.

Correspondent van de Ned. Ind. Es-compto-Maatschappij. Betaalt hare Wissels uit. Fournert tegen zeer voordelige koersen Traités op de belangrijke plaatsen in Ned. Indië.

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.
Kantoortijd 9—3 uur.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om kosteloos advies tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Hotel „ORANJEPARK”
Apeldoorn.

Familie-Hotel en Pension 1ste Rang. Prachtig gelegen. Bijzondere conditiën voor familiën die den winter geheel of gedeeltelijk overblijven.

PENSION

Koningsplein 6, 's-Gravenhage.
Gemeenbildeerde Apartementen te huur met of zonder pension, per maand, per week of per dag.

Zutphen Vooruit.

Zutphen, gelegen in een gezonde, bosrijke, malaria-vrije omgeving, is bijzonder geschikt voor vestiging van gezinnen die een gezellige, niet te dure woonplaats verlangen. Huren matig. Op het gebied van Tooneel, Concerten, Opera's, Kunst en Wetenschap is er hetzelfde te genieten als in grotere steden, maar veel goedkoper.

De plaats is uitstekend voor opleiding van jongelieden. Men heeft er een Gymnasium, H. B. School (beiden ook voor meisjes toegankelijk), Scholen van uitgebreid onderwijs, Meisjesschool, Kunstnijverheidsschool (teekenen, boetsaeren, houtsnijden, kunstnaaldenwerk, japonnaaien), Muziekscholen, Taal-cursussen, Kookschool, Rijksnormaalscholen, enz.

M. M. F. LUPPES, Voorzitter.
M. G. A. WENNIPS, Secretaris.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN

worden tegen marktprijs ingekocht door

N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.

MEDICINALE COGNAC.

2 liter f 3.— of 6 flesschen f 7.—,
12 flesschen f 14.—
Franco door Nederland.

Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.

Eenig Importeur voor Nederland.
W. F. NOMAN,
Scheveningen.
Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

Verhuisd

van AMSTEL 340 naar
TESSELSCHADESTRAAT 5 Amsterdam.

Inrichting Fysische Therapie voor Dames.
alle werkdagen spreekuur 1—3.

G. C. EIKMAN,
VROUWENARTS.

Gevestigd

G. J. T. DE KOK
Leeraar in de Gymnastiek M. O.
Heilgymnast en Masseur.
Uitsluitend voor mannelijke patiënten.
MIN- en ONVERMOGENDEN
gratis behandeling.
CONRADKADE 43.

<p>Sanitas Mannenhulp. Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend abnormaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.</p>	<p>Sanitas Vrouwenhulp. Pillen van Dr. Mortin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij</p>
<p>„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.</p>	

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.

Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.
Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage.
Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen; P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.
Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Restaurant Des Indes.

Conradkade 57, is verplaatst naar
Prins Hendrikplein 4,
geopend van 10 uur voorm. tot 10 uur namid.
Iederen dag gelegenheid tot het verkrijgen van volledige rijsttafel en plats du jour.
Gedurende de verbouwing restaurant eerste etage.
PIEPER BAARS.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

ONTVANGEN per s.s. „Ardjoeno”:
Versche Kruiden. Laos Djahé-Temoe Lawah etc., Goela aren, Mie, Soe-oen, Kroepoek, Ketjap Benteng, etc., Visch, Klapperolie, Eend, Kip, Kuiken in Gelei (Poerworedjo), Sambalans, Boentjis assien, Boemboe, Guava's, Geraspte Klapper, Lombok.

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN

binnen de stad,
van en naar alle plaatsen in Nederland en het Buitenland.
J. J. MESKER,
Casuariestraat 13, - Den Haag.
TELEFOON No. 259.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seizoen.
STEEFS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Koopen of verkoopen, huren en verhuuren

van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN
FALKENBURG en Co.

Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.
DENNENWEG 64, — 's Gravenhage.

Toezening Woninggidsgratis.
Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

J. W. v. EDE v. d. PALS,

Tollenstraat 130. Den Haag. Telefoon No. 1853.
BEHANGERIJ. STOFFEERDERIJ.
Inrichting ter Meubilering van Huizen.
Bekende Astral of Imperial Axminster. f 3.10 p. meter.
FRANCO verzending. Concurrenterende Prijzen.

Zwakke, Onmacht, Uitputting,

Overspanning, Slapeloosheid, Droomen enz. wordt radicaal en spoedig genezen door onze beroemde Amerikaanse Versterkings Pillen. Talrijke attesten en aanbevelingen. Prijs f 2.— per flacon; f 2.10 franco p. p.
Uitsluitend echt verkrijgbaar bij
„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

GEVESTIGD:

Dr. A. N. van Praag,
Huidarts.

Prins Hendrikstraat 23, Den Haag.

Bij eene familie te AMSTERDAM, met twee meisjes, 13 en 14 jaar, bestaat gelegenheid tot opname van een of twee meisjes in den huiselijken kring.
Referentien aanwezig.
Brieven fr. onder No. 81, aan het bureau van dit blad.

Firma H. G. J. L. MEIJNERS.

Effecten- en Algemeen-Assurantie-Kantoor.
's-Gravenhage, Heemskerkstraat 20.

Schoonmaak.
WITTEN.
Plafonds f 1.00—1.25.
Keukens f 0.75—1.10.
Van ouds bekend.
REIJERSE en TIMMERMAN,
Hobbemastraat 216, Den Haag.

„Pension L. SMISSAERT”

Reinkenstraat 46,
'S-GRAVENHAGE.

Demoiselle Française,
R. P., de bonne famille, cherche place près d'enfants; Partirait aux Indes.
Initiales B. E., Bhienderstein, Brummen.

Te Huur

een gem. Bovenhuis, de Perponcherstraat 73, voor den tijd van twee maanden of langer, voor f 50 per maand inbegrip huishuur.
Adres VAN BRAKELSTRAAT 68.

R. E. J. Zieck en Zoon,
KLEEDERMAKERS,
Franklinstraat 92

en
Jan van Riebeckstraat 56,
DEN HAAG.

Leveren KLEEDING NAAR MAAT
van solide stoffen en billijken prijs.
Atelier voor nette reparatiën.

J. A. DE GRUIJTER.
SMID en GASFITTER.

Aanleg van Electricische Schellen.
MAGAZIJN VAN
Gaskachels, Gaskronen, Baden, Gasovens, Gascomforen,
Haarden, Kachels, Fornuizen,
Geëmailleerde Huishoudelijke Artikelen en Keuken benodigdheden.
Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstraat,
DEN HAAG.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.
6, Hoogstraat 6.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.
IJZEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.
6, Hoogstraat 6.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.
LEEREN KOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.
6, Hoogstraat 6.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.
HANDKOFFERS.

TRADING Co. LATE
Perry & Co.
6, Hoogstraat 6.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
RIETEN KOFFERS.
LICHT. — SOLIDE.
70 pCt. vrachtbesparing.

Het weekblad Themis, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag, publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van Themis zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitsland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang f 4.—. Los nummer franco na inzending van f 0.50.

Onze beroemde Santal Parelen

genezen snel en zeker alle Nier- en Blaasaandoeningen, pijnlijke en bloederige urineloosing en Geheime Ziekten, zoowel nieuwe als verouderde bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon f 1.20, fr. p. p. f 1.30. Uitsluitend verkrijgbaar bij:
„Sanitas”, Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

en gemakkelijker pad voor 't opvoeren van visch, zout enz. van uit de lage landen door de keten van het randgebied—, hetwelk onze laagvlakten op zulk een bij uitstek strategisch gunstige wijze afsluit, — voor de bergbewoners 'n weldaad.

door tot algeheele onderwerping uit vrijen wil worden gebracht, indien het den overste al niet moege gelukken dit en passant in 'n plechtigen koempoelan klaar te spelen, want dan was de zaak dadelijk in orde.

wilde aanmoedigen. In elk geval zijn er, dank zij de verklaring van 1855 in Nieuw-Caledonië nimmer contracten gesloten tusschen kolonisten en inboorlingen. Voor de laatste werden terreinen gereserveerd, waaraan indien het bestuur zulks noodig achtte voor kolonisatie-doelendeen de noodige gronden voor dit doel werden onttrokken — zonder eenige schadevergoeding evenwel aan de inboorlingen daarvoor toe te kennen, hetgeen in tegenspraak was met opgemelde verklaring, waarin het denkbeeld van aankoop werd vooropgesteld.

Zeeland ten opzichte van de Maoris geschiedde, een tijd lang doende geweest om het inlandsche grondbezit te beperken tot de, voor hunne behoeften op het gebied van landbouw en veeteelt noodige terreinen en al hetgeen er overschoot aan den Staat toe te kennen. Het Senatus-Consult van den 22sten April en het decreet van den 22sten Mei 1863 maakten aan dit onrecht een einde, door aan de stammen het onbetwistbaar recht te hergeven op den grond, die hun van oudsher had toebehoord. Maar het bezitrecht gaat ook in deze kolonie gepaard met het recht van verveemding, terwijl nu nog onlangs de contracteuele overdrachten van onroerende goederen onder bescherming van de fransche wet zijn gesteld.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetroten tot de Vereeniging „Oost en West“ in de maand Mei 1904.

Table with 3 columns: Name, Location, Amount. Includes Heer J. Klaver, J. J. Dumas, Mr. J. W. van Groningen, etc.

Aan Donat., Leden en Abonn., die verhuizen of het Weekblad niet geregeld mochten ontvangen wordt verzocht hiervan kennis te geven aan den Administrateur, Riouwstraat 212, den Haag.

Voornaamste Inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Indisch Militair Tijdschr. No. 4 1904. B. H. Franssen Herderschee: Onze strijd in de Boven-Doesoen (Centraal Borneo); vervolg — v. E. De opleiding, hogere vorming enz. van den Russischen en den Japanschen officier (vervolg). — G.: Een en ander naar aanleiding van de bespreking eener brigade-oefening enz., door C. H. van Rietschoten (vervolg). — v. d. B.: Wat leert ons de Zuid-Afrikaansche oorlog? XII. — R.: Het verkennen van artilleriestellingen en de opmarsch daarvan. — C.: Twee vragen bij de a. s. reorganisatie der bereden artillerie. — J. M. Baretta: De Russisch-Japansche oorlog (vervolg). — Boekbeoordeling: Bamboe ornament der Kajan-Dajaks; en: Het Indische vlechtwerk voor export, door J. A. Loeber Jr. — Voor de practijk: Brans: Viresindemiteit een gunst? — Van Hasselt: Verwisseling van voorwerpen van kleeding en uitrusting. Bijlage N°. 11: Beknopt verslag van de Commissie van Proefneming met den Peijerschen Bakoven.

Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. 7e Reeks, 2e dl., afl. 3 en 4. M. J. van Baarda: Het Lōda'sch, in vergelijking met het Galela'sch dialect op Halmahera, gevolgd door Lōda'sche teksten en verhalen. — Jan ten Have: Een Minahassisch verhaal met aanteekeningen. — M. L. Schadee: Bijdrage tot de kennis van den Godsdienst der Dajaks van Landak en Tajan (vervolg). — Mededeelingen betreffende het landschap Panai en het Rajah-gebied, behorende tot de Residentie Oostkust van Sumatra (met kaart). — Mededeelingen betreffende de Atjehsche onderhoofden. — R. A. Kern: Soen-dasche Bezwerings-formules. — Jhr. L. C. v. Panhuys: Indian words in the dutch language and in use at Dutch-Guiana. — Dez: Ways of paying in the New Netherlands, at Dutch Guyana and in the former dutch colonies of British Guyana. — Dez: About the ornamentation in use by savage tribes in Dutch Guyana and its meaning. — Dez: A claim for the discovery of the court of Guiana by the dutch. — J. A. Loeber Jr.: Verslag eener studiereis (in buitenlandsche Musea). — G. W. W. C. Baron van Hoëvell: Sri Padoeka.

Verzending O.-I. Mail.

Table with 4 columns: Destination, Date, Time, Notes. Includes Amsterdam, Rotterdam, Genua, Marseille, Brindisi, Napels, etc.

ADVERTENTIEN.

Door vertrek naar Indië

ter overname aangeboden te 's-Gravenhage, een zoo goed als nieuwe inboedel, zoo gewenscht met overname van de huur van het bovenhuis.

Franco brieven bureau van dit blad onder motto inboedel.

Alléén voor Heeren
f 5.15.

Restant partijjes lichte, fijne Havana Sigaren, 100 als proef f 5.15, fr. Hollandsche Sigarenfabriek, 87 Achterburgwal, Amsterd.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.

P. Happel Jr.
CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.

Koude en warme Schotels.

TOKO BETAWI,

Emmakade 55, Den Haag.

In voorraad

onze overheerlijke Siropen.

Tamarinde, Vanille, Rozen,
Gember, Ananas en
Serbot.

Sambal oelik à f 0.35 p. flacon.

Dagelijks verse Lomboks.

EN GROS. EN DETAIL.
WIJNHANDEL

J. H. ZUIJDERDIJN,
Beeklaan hoek Daguerrestraat,
Den Haag.

Port, Bordeaux en Sherry,
zeer fijne Tafelwijn,
à f 0.55 per fl.

„SIMPLEX“
FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.
„Sport en Spel“
„Schaatsen“.

MARIE DERWEL

Jacob v. d. Doesstraat 36

A partir de MAI 1904
la Maison sera transférée

Anna Paulownastraat 45.

Eerste Nederlandsche
Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit.

Hoofdkantoor 's-Gravenhage, KNEUTERDIJK 11.

Directeuren:

Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUUS en Mr. Dr. W. P. J. BOK.

Adjunct-Directeur: P. DEURINK.

Sluit Levensverzekeringen in alle vormen, Weduwenpensioenen, Studiebeurzen, dadelijk ingaande en uitgestelde Lijfrenten.

Spaar- en Levensverzekeringen zonder geneeskundig onderzoek.

Levensverzekeringen met staking van Premiebetaling bij intredende Invaliditeit.

Invaliditeits-Pensioenen, gecombineerd met ouderdoms-pensioenen.

Bijkantoren te: AMSTERDAM, ROTTERDAM, GRONINGEN, DORDRECHT,
BRUSSEL, SOERABAJA en PARAMARIBO.

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en à deposito.

Met 1 dag opzegging . . . . . 2 pct.
Voor 1 maand . . . . . 2 1/4 „
„ 3 maanden . . . . . 3 „

Verstreken REISCREDIETBRIEVEN.

RAJAH-THEE

de Nationale Thee bij uitnemendheid,
is een product van NEDERLANDSCH-INDIË.

Overal verkrijgbaar à f 1.50, f 1.25, f 1.— en f 0.80 per pond.
in pakken à 4, 2, 1 en 1/2 ons.

Luxe-blikken à 2 1/2 ons 75, 60 en 50 cts.

RAJAH-THEE wordt des namiddags geschonken
in den winkel van „Boeatan“ Plaats.

TELEF. 83.

Bericht van ontvangst der nieuwe

VOORJAARS- EN
ZOMERSTOFFEN.

SACHS & Co.,

Lange Poten 2-4,
DEN HAAG.

De ateliers onzer Kleermakerij staan onder leiding van een bekwaam Weener Coupeur.

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Vraagt

de bekende
Saucen en

Uw Leverancier

Groenten, Soepen,
Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

R. Glastra.

5-5a BIERSTRAAT, DEN HAAG.
in VERHUIZINGEN,

MET GROOTE en KLEINE MEUBELWAGENS.

Manden en Kisten gratis
in bruikleen.

VERHUIZINGEN

(onder garantie)

DOOR GEHEEL EUROPA EN IN DE STA
Bergplaats voor Inboedels.

Commissie en Expeditie.

J. MUEZERIE & ZON,

Wagenstraat 186, DEN HAAG. Telefoon No. 99

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's-GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,
Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerkers
Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHIE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGERINGEN.

Zie aanbevelingen Nederl. Rode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Kortlandt,
Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen, enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.
Vraag slechts ons Fabrieksmerk. Te bekomen bij alle Apotheken.

S. SPIJER & Co.

Magazijnen in Goud, Zilver, Diamanten, Horloges,

Specialiteit in Oud-Hollandsch Zilver.

Groote sorteering Tafelzilver.

Uitgebreide collectie in gouden Trouw- en Verlovingsringen

Ateliers voor het zetten van Diamanten enz.

Spuistraat 26, Passage 59, Schoolstraat

's-GRAVENHAGE.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD“

Maldienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
	1904	1904	1904	1904	1904
Ardjoeno	11 Juni	23 Juni	23 Juni	17 Juli	19 Juli
Goentoer	25 „	7 Juli	12 Juli	31 „	2 „
Merapi	9 Juli	21 „	26 „	14 Aug.	16 „
Gedé	23 „	4 Aug.	9 Aug.	28 „	30 „
Oengaran	6 Aug.	18 „	23 „	11 Sept.	13 „
Sindoro *	20 „	1 Sept.	6 Sept.	25 „	27 „
Salak	3 Sept.	15 „	20 „	9 Oct.	11 „
Lawoe	17 „	29 „	4 Oct.	24 „	26 „

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: Ruys & Co., Rotterdam

De Agenten: Eijkensluysters & Tromp Anna Paulownastraat 1 d. 's-Hage.

Firma A. KOKKEE.

Nieuwe Havenstraat 46.

UITZENDING VAN DINERS

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.

Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en sambal (plat du jour) f 0.80.

Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES } voor 12 plats du jour f 7.00,
} voor 12 diners f 12.50.

Het lokaal is telefonisch verbonden, zoowel ten gerieve der leden, als tot ontvangen van bestellingen.

De 's-Gravenhagische Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Almeida.